

Mattias Dahlberg

Skatterätt i tal och skrift

PRAKTISKA RÅD

iUSTUS

SKATTERÄTT I TAL OCH SKRIFT

Praktiska råd

MATTIAS DAHLBERG

§
iUSTUS
FÖRLAG

Kopieringsförbud

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering av verket är inte tillåten. Upphovsrätten tillkommer författaren Mattias Dahlberg, Uppsala och Iustus Förlag AB, Uppsala.

© Författaren och Iustus Förlag AB, Uppsala 2025

Upplaga 1:1

ISBN 978-91-7737-280-6

Produktion: eddy.se ab, Visby 2025

Omslag: John Persson

Förlagets adress: Box 1994, 751 49 Uppsala

Telefon: 018-65 03 30

Webbadress: www.iustus.se, e-post: kundtjanst@iustus.se

Printed by Latgales Druka, Latvia 2025

Innehåll

Förord	7
1 Inledning	9
2 Några kännetecken för skatterätten	11
3 Olika slag av skriftliga arbeten	14
3.1 Promemoria	14
3.2 Rättsfallsreferat	15
3.3 Uppsats (examensarbete)	16
3.4 Något om skriftlig framställning på engelska språket	17
4 Om skrivprocessen – särskilt om examensarbetet	19
4.1 Inledning	19
4.2 Skrivprocessens olika faser	20
4.2.1 Inläsningsfasen – att hitta sitt ämne	20
4.2.2 Stommen till inledningskapitlet	22
4.3 Närmare om andra faser och utmaningar i skrivprocessen	23
5 Att hänvisa till källorna och att visa respekt för andra författare	27
5.1 När och hur hänvisar man till källorna?	27
5.2 Plagiat	28
5.3 Att läsa någon annans ofärdiga manuskript – en förtroendefråga	29
6 Att ge och att ta kritik	31
7 Om muntliga presentationer	35
8 Vanliga språkfrågor avseende skriftlig framställning	41
8.1 Inledning	41
8.2 Stil och andra allmänna synpunkter	43

Innehåll

- 8.3 Uppsatsens form 48
 - 8.3.1 Rubriksättning och rubriknumrering 48
 - 8.3.2 Mening, stycke, avsnitt och kapitel 49
 - 8.3.3 Källhantering 49
- 8.4 Terminologi 51
- 8.5 Språkliga detaljer 53
- 8.6 Om vikten och innebörden av korrekturläsning 63

- 9 Om rättskällor i skatterätten 65**
 - 9.1 Viktiga hemsidor och databaser med helt eller delvis fritt tillgängligt material 65
 - 9.2 Kommersiella databaser samt tidskrifter 68

- 10 Om konsten att förbereda och efterarbeta seminarier och föreläsningar som är ”skärmfria” 71**

- 11 Litteratur inom området för skriftlig och muntlig framställning med mera 77**

Förord

Under flera år har jag varit verksam som lärare i skatterätt. Jag har handlett och examinerat uppsatser (examensarbeten), promemorior, rättsfallsreferat och muntliga presentationer. På senare tid har jag fört anteckningar om frågor som ofta brukar uppkomma i anknytning till studenternas skriftliga och muntliga övningar. I den här lilla boken har jag försökt att sammanfatta en del av de återkommande frågorna. Boken riktar sig framförallt till studenter i ämnet skatterätt på juristprogrammet. Några få avsnitt riktar sig framförallt till yngre lärarkolleger och doktorander.

På juristprogrammet vid juridiska fakulteten, Uppsala universitet, har vi i många år använt *Att skriva juridik* av författarna Ulf Jensen, Staffan Rylander och Per Henrik Lindblom, nu senast i en sjunde upplaga från år 2021. Jag vill redan i detta förord säga att deras bok är utmärkt, och att jag till fullo delar deras grundläggande förhållningssätt till juridik och språk. Min skrift – med tyngdpunkt på skatterätt – är endast avsedd som ett komplement till deras bok.

En provupplaga av boken har använts på juristprogrammet vid Uppsala universitet sedan i oktober 2023. Jag vill rikta ett varmt tack till studenter och kolleger som på olika sätt har inspirerat och bistått i arbetet. Värdefulla kommentarer har jag fått av flera kolleger vid juridiska fakulteten, Uppsala universitet, och de är professor Martin Berglund, universitetslektor Mikael Ek och professor Joel Samuelsson. Kammarrättslagmannen Anders Bengtsson har också läst och givit värdefulla synpunkter.

Värdefulla synpunkter på manuskriptet har jag generöst erhållit av två språkvetare, docent Erik Fält och fil.mag. Ingvor Sundell.

Varmt tack till alla er som lämnat synpunkter och uppmuntrande ord i arbetet med denna bok. Självfallet är jag ensam ansvarig för kvarvarande fel och brister. De värderingar och bedömningar som uttrycks i boken är slutligen mina egna.

Uppsala den 6 november 2024

Mattias Dahlberg

1 Inledning

I dagens juristutbildning finns det ett betydande inslag av skriftlig träning, och även ett visst inslag av muntlig träning. På grundterminerna ska studenterna enskilt författa promemior, ibland i tilldelade ämnen, ibland i ämnen som man själv väljer. På fördjupningskurserna är inslaget av promemior och längre uppsatser ännu större. Avslutningen av juristutbildningen omfattar författandet av ett större självständigt arbete, examensarbetet. Inslag av muntliga presentationer av studenter finns på både terminskurserna och fördjupningskurserna.

Samtliga juriststudenter läser grundkursen i skatterätt. Flera av dem väljer att också studera en fördjupningskurs i skatterätt och att skriva examensarbetet i skatterätt. På kurserna förekommer även föredragningsövningar som avser att ge färdighet i muntlig framställning.

Efter många år som lärare i skatterätt har jag funnit att det finns ett behov av en kortare framställning som tar upp muntlig och skriftlig framställning med ett skatterättsligt fokus. Något behöver också sägas om rättskällor i skatterätten. Denna bok har tillkommit med hänsyn till detta behov i utbildningen i skatterätt vid universitet och högskolor.

Några delar av framställningen riktar sig också till yngre lärarkolleger som doktorander, men jag tror att dessa delar ändå har viss allmän giltighet.

Det säger sig självt att en bok av detta format inte kan vara heltäckande. Jag tror ändå att en diskussion om språkfrågor i förhållande till olika juridiska delämnena är viktig. Även inom de juridiska delområdena finns särskilda problem och vissa uttryck och begrepp som används på ett särskilt sätt för det området. Genom att lyfta fram exempel på problem är det min förhoppning att boken ska stimulera intresset för språk, och skärpa blicken i förhållande till de möjligheter och problem som finns.

Numera finns det till och med lagkrav på utformningen av myndighetssvenska, och det berör direkt och indirekt alla jurister verksamma i Sverige; en del av Sveriges jurister är anställda vid en myndighet, och alla har vi kommunikation med olika myndigheter. Sedan år 2009 har Sverige

1 Inledning

en språklag (2009:600). I denna lag finns den så kallade klarspråksparagrafen. Det framgår av 11 § språklagen att språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt. Myndigheter – inklusive Skatteverket – har enligt 12 § språklagen ett särskilt ansvar för att svensk terminologi inom deras olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas.

Författaren Kerstin Ekman lär ha sagt att ”sitter man inte vid varpen blir det ingen väv”, och det gäller även för författare av skriftliga arbeten i skatterätt. En god muntlig eller skriftlig framställning i skatterätt kräver också en arbetsinsats.